

1.	Наставен предмет	ОСНОВИ НА АВТОМАТСКО УПРАВУВАЊЕ	
2.	Шифра	4M29OM02	
3.	Студиска програма	ПИ, ТМЛ, МЗКИ, МВ, МХТ	
4.	Семестар (изборност)	зимски (VI)	
5.	Цели на предмет	Запознавање со основните поими за системите на автоматско управување (САУ). Математички модели на физички системи и линеаризација. Временски одзив на системите. Примена на Лапласовата трансформација. Преносна функција и стабилност на линеарни системи. Алгебра на блок дијаграмите и преносните функции. Анализа и проектирање на САУ со методата на трагови на корените и во фреквентен домен.	
6.	Оспособен за (компетенции)	Оспособеност за класификација на САУ. Цртање на блок дијаграми за физички системи и изведување на математички модели. Определување и симулација на временскиот одзив на системите. Анализа и проектирање на САУ.	
7.	Услов за запишување на предметот	1. Математика 2 - положен 2.	
8.	Основна литература (до 3 наслови)	1. Di Stefano, A. Stubberud, I Williams: Теорија и проблеми на повратна врска и управувачки системи, 1967 г. (превод) 2. Љ.Грујиќ: Аутоматско управљање. Машински факултет - Београд, Белград 1981 г. 3. Л. Трајковски: Збирка задачи по основи на автоматско управување, интерна скрипта, Скопје 2002 г.	
9.	Број на кредити:	4	
10.	Вкупен расположив фонд на време	4 ECTS x 30 саати = 120 саати	
11.	Распределба на расположивото време	30 + 22 + 4 + 40 + 6 + 18 = 120 саати	
11.1.	ПТН -	Теоретска настава (15 недели по 2 саати)	30 саати
11.2.	АВ -	Аудиторни вежби, решавање задачи, консултации, (11 x 2 = 22)	22 саати
11.3.	ЛВ -	Симулација на компјутер (2 вежби x 2 саати)	4 саати
11.4.	СУ -	Самостојно учење, подготовка на материјал од 240 страници.	40 саати
11.5.	ТПЗ -	Проверка на знаење со 2 редовни теста (2 x 3) Секој студент самостојно го решава тестот до 8 задачи.	6 саати
11.6.	СЗ -	Самостојно решавање на 6 домашни задачи (6 x 3 = 18).	18 саати
12.	Оценување	10 + 80 + 10 = 100 бода	
12.1.	Посетеност на предавања до 10 бода	10 бода	
12.2.	2 теста до 80 бода (2 x 40)	80 бода	
12.3.	5 самостојни задачи 10 бода (5 x 2)	10 бода	
Студентот мора да освои најмалку по 30% од предвидените бодови на секој од тестовите.		Оценки:	
		од 50 до 60 бода	6 (шест)
		од 61 до 70 бода	7 (седум)
		од 71 до 80 бода	8 (осум)
		од 81 до 90 бода	9 (девет)
		над 90 бода	10 (десет)
13.	Услов за потпис и формален испит	активности 11.1, 11.2, 11.3 и 11.6.	

не де ла	Предавања - теоретска настава		Аудиторски вежби		Лабораториски вежби	
	саати	тема	саати	тема	саати	тема
I.	2	Вовед. Историски развој. Запознавање со основните поими за системите на автоматско управување (САУ)	2	Определување на влезни и излезни големини кај реални физички системи и цртање на блок-дијаграми.		
II.	2	Математички модели на физички системи. Линеаризација.	2	Изведување на математички модели на некои типови на физички системи.		
III.	2	Определување на одзиви на линеарни системи во временски домен.	2	Решавање на примери од линеарни системи во временски домен.		
IV.	2	Лапласова трансформација. Посебни функции. Примена на Лапласовата трансформација.	2	Решавање на примери од примена на Лапласовата трансформација.		
V.	2	Преносна функција. Стабилност на линеарни системи.	2	Решавање на примери од стабилност на линеарни системи.		
VI.	2	Алгебра на блок-дијаграмите и преносните функции.	2	Решавање на примери со определување на преносна функција од сложени блок-дијаграми		
VII.	2	Класификација на САУ, константи на грешка и осетливост.			2	Определување на одзиви на конкретни примери со примена на "MATLAB"
VIII.	2	Анализа и определување на одзиви на конкретни физички системи.	3	Прв тест на материјалот од I до VII недела		
IX.	2	Анализа на линеарни системи со примена на Никвистовата метода.	2	Решавање на примери од примена на Никвистовата метода		
X.	2	Анализа на линеарни системи со примена на траговите на корените.	2	Решавање на примери од примена на методата на траговите на корените.		
XI.	2	Анализа на линеарни системи од втор ред	2	Решавање на примери од примена на методата на траговите на корените.		
XII.	2	Синтеза на линеарни системи со примена на траговите на корените.	2	Решавање на примери од синтеза на линеарни системи со примена на траговите на корените		
XIII.	2	Анализа на системи во фреквентен домен со примена на Бодеовата метода.	2	Решавање на примери од анализа на линеарни системи со примена на Бодеовата метода.		
XIV.	2	Примери на анализа и синтеза на конкретни физички системи.			2	Анализа на математички модели за конкретни физички системи со примена на "MATLAB"
XV.	2	Примери на анализа и синтеза на конкретни физички системи.	3	Втор тест на материјалот од VIII до XV недела		
XVI.						
XVII.						
	30		22+6		4	

Задача 1	5 примери на конкретни физички системи. Да се определат нивните математички модели	печатена форма
Задача 2	8 кратки задачи за определување на временски одзив. Со директно решавање моделот или со примена на Лапласовата трансформација.	печатена форма
Задача 3	8 кратки задачи од алгебра на блок-дијаграмите и преносните функции.	печатена форма
Задача 4	5 примери од анализа на системите со примена на Никвистовата метода.	печатена форма
Задача 5	8 примери од анализа и синтеза на системите со примена на методата на трагови на корените	печатена форма
Задача 6	5 примери од анализа на системите со примена на Бодеовата метода	печатена форма